

ЗБОРНИК КАО ОГЛЕДАЛО ПЈЕСНИКОВОГ СВИЈЕТА

Поезија и њоейичка мисао Новице Тадића, зборник радова, приредила Светлана Шеатовић, Институт за књижевност и уметност – Дучићеве вечери поезије, Београд – Требиње 2025

Зборник радова *Поезија и њоейичка мисао Новице Тадића* садржи 14 оригиналних научних радова саопштених на научном скупу у Требињу од 5. до 7. априла 2024. године као резултат сарадње града Требиња и Института за књижевност и уметност из Београда. Ово је 16. заједнички зборник научних радова посвећен поезији и поетици Новице Тадића, Старохерцеговца из Смријечног код Плужина. Наиме, 2024. године навршило се педесет година од објављивања *Присусјав*а (Просвета, Београд), прве збирке „песника тамног пева” Новице Тадића (1949–2011), што је послужило као подстицај за поновно покретање разговора не само о Тадићевим пјесничким почецима већ и о цјелокупној, самосвојној поетици и естетици његовог лирског израза – поетици која није само усмјеравала токове српског пјесништва и развој слободног стиха у посљедњим деценијама двадесетог вијека већ је и снажно обиљежила поетички амбијент почетка новог миленијума.

У зборнику *Поезија и њоейичка мисао Новице Тадића* радови су подијељени у четири поглавља. Прво поглавље отвара рад Горана Радоњића „Бдјење Новице Тадића: аспекти експлицитне поетике”, у коме се аутор бави хибридном природом аутопоетичких текстова Новице Тадића, који истовремено функционишу као поезија и као поетика, при чему се указује на њихову самосталну вриједност и издвајају се кључне одреднице Тадићеве експлицитне поетике. Светлана С. Шеатовић у раду „Поезија Новице Тадића у обнови религиозности у послератном српском песништву” анализира религијски концепт поезије Новице Тадића кроз компаративне анализе са пјесницима различите поетике, али и цјелине религијског искуства у пјесништву (Ј. Симовић, И. В. Лалић, Д. Максимовић). Посебна пажња посвећена је жанровским обрасцима молитве и плача, као и њиховој повезаности са гротеском и карневализацијом, у оквиру једног књижевноисторијског тока. У фокусу истраживања Милене Ж. Кулић је испитивање дуалности у Тадићевом опусу, расвјетљавање специфичности Тадићевог поетског религиозног израза, симболички слој његових пјесама, интертекстуалне везе са библијским и митолошким мотивима као и естетске стратегије којима Тадић гради свој јединствени лирски свијет. Аналитички фокус је постављен на пјесме из збирке *Ја и моја иџрачка*, као и на необјављене цјелине *Из бележнице* и *Грдана*, укључујући и кратке записе из пјесникове заоставштине. Александра Пауновић у студији „О парадоксално-агатолошком певу Новице Тадића”

истражује поетички статус Добра у комплексном реторско-онтолошком саодносу фигуре Бога и демонолошких бића. Анализирају се пјесме из постхумно објављених збирки и рукописне заоставштине, при чему се истиче дуалитет између вјере и сумње, мистичног и профаног, као и визионарског и критичког става. Ауторка показује да је Тадићева поезија мјесто сучељавања религиозног, егзистенцијалног и метафизичког, те да његова лирика изграђује јединствену визију свијета кроз мистерију пјесничког знака.

Другу цјелину зборника отвара студија Бошка Сувајџића „Град као текст у поезији Новице Тадића”, у којој аутор град посматра као сложену констелацију знакова, кодова и симбола, који посједују квалитете текстуалности. Град се тумачи као сценографија гротескних слика и симболички простор измештености – „међупростор”, представљен мотивима зида унутар зида, собе унутар собе, кружнице унутар кружнице. Посебна пажња посвећена је метафори града као ждријела и лога, као и поступцима десакрализације и ироничне профанизације свијета. Анализом циклуса „Бележница” из збирке пјесама објављене 1993. године, рад Александре Секулић „Град и зло у ’Бележници’ Новице Тадића” испитује на који начин је имагинација градског искуства нераздвојива од онтолошке, али и друштвенополитичке истине зла. Истражују се дијаболичке и хтонске представе унутар урбаног пејзажа, као и однос језика и урбанитета, који у овом циклусу ступају у специфичан однос међусобног огледања. Циљ рада је да прикаже на који начин градски мотиви у поезији Новице Тадића постају симболичке манифестације зла и изазов за херменеутичко читање. На извјесне поетичке сродности између Франца Кафке и Новице Тадића, односно кафкијанске елементе у поезији Новице Тадића указала је Катарина Пантовић у исцрпној студији „О неколико генолошко-типолошких сродности у поетикама Франца Кафке и Новице Тадића”. Ауторска хипотеза је да се у поезији Новице Тадића могу уочити кафкијански елементи, који се тумаче као поетички код и егзистенцијална аура, што указује на шире наслијеђе Кафкиног стваралаштва у савременој књижевности. Тања Калајџић у раду под насловом „Искуство усамљеништва: жена у поезији Новице Тадића” анализира сложену и амбивалентну природу женског лика у Тадићевом пјесничком опусу. Жена се представља као посредник између земаљског и трансцендентног, али и као фигура деструкције, моралног пада и егзистенцијалне сумње. Кроз карневалску естетику и концепт „ружне љепоте”, рад открива сложене симболичке обрасце који истичу недостижност спасења, усамљеност и улогу хришћанске етике у Тадићевом пјесничком свијету. У раду „Поетичке сродности Новице Тадића и Џејмса Тејта” Јелена С. Младеновић у истраживачки фокус ставља поезију Новице Тадића, сагледавајући је кроз призму њене повезаности са поетиком са-

временог америчког пјесника Џејмса Тејта, чији је Тадић био и преводилац. Рад се бави компаративном анализом односа савремене српске и америчке поезије, при чему се, поред евидентирања кључних поетичких сродности, разматра и једна интертекстуална веза између Тадићеве и Тејтове поезије. Њено расвјетљавање указује на путеве рецепције савремене америчке поезије у српском књижевном контексту, али и на њен утицај на поетичко обликовање и издиференцираност Тадићевог пјесничког израза. Марија С. Терзић у раду „Поезија Новице Тадића у преводу Чарлса Симића: језичко-културолошко-идентитетски аспекти Симићеве поетике превођења” истражује преводе Тадићевих пјесама на енглески језик, које је начинио Чарлс Симић. Посебан акценат ставља се на формалне кореспонденције, као и на културолошке и идентитетске слојеве преводилачког чина. Упоредним разматрањем поезије и прозе, као и преводилачких поетика Симића и Зорана Пауновића, ауторка освјетљава превођење као чин посредовања између различитих језичких и културних простора.

Последња цјелина зборника отпочиње радовима који спајају поетичке, језичке и специфичне особине стилских фигура у Тадићевој поезији. Сања Ј. Париповић Крчмар у раду „Функција жанровских ознака у поезији Новице Тадића” посебну пажњу посвећује анализи жанровских структура у поезији Новице Тадића, с акцентом на функцији сонета, (анти)псалма и молитве унутар пјесничког корпуса. Полазећи од питања присуства појединих пјесничких облика у Тадићевом стваралаштву, ауторка разматра усклађеност форме са тематским садржајем, посебно у контексту изражавања болесног, насилног, ружног и злог свијета. Александар М. Милановић у студији „Тадићево испитивање граница песничког језика” анализира језичко-стилске поступке којима је Новица Тадић свој пјеснички израз удаљавао од народног и стандарднојезичког кода, истражујући њихову мотивацију и стилске ефекте. У раду се прати процес онеобичавања на различитим језичким нивоима – од правописног до лексичког – са посебним освртом на неологизацију као једну од кључних одредница Тадићевог језика. Такође, указује се на могуће утицаје других пјесника, попут Васка Попе, Момчила Настасијевића, Милосава Тешића, са којима Тадићев идиом остварује значајне поетичке и лексичке сродности. Соња Миловановић у раду „Алузивност у поезији Новице Тадића (На примеру референцијалне одређености и неодређености)” полази од појмовних и теоријских разматрања алузије, с циљем да истражи њену улогу у пјесништву Новице Тадића, при чему посебну пажњу посвећује промјени у правцу „од симбола ка алегорији”. Без обзира на степен интертекстуалне уочљивости или семантичке одређености, алузија се у Тадићевој поезији показује као чин пјесничке инвенције и креативне слободе. У раду „Логички и посувраћени свет: видови парадокса

у поезији Новице Тадића” Бојан Ђорђевић парадокс сагледава као вишеслојни реторички, логички, друштвени и филозофски феномен у поезији Новице Тадића, с посебним освртом на његову стилогену и метафоричку снагу. Кроз анализу одабраних пјесама истражује се улога парадокса у обликовању јединственог пјесничког свијета Тадићеве поезије.

Зборник *Поезија и њоейичка мисао Новице Тадића* представља свеобухватно огледало пјесниковог јединственог лирског свијета, откривајући његову поетику, стилске инвенције и тематске дубине кроз различите научне приступе. Четрнаест радова сабраних у овом зборнику, који је резултат дугогодишње сарадње Института за књижевност и уметност из Београда и града Требиња, систематски освјетљавају кључне аспекте Тадићевог стваралаштва – од експлицитне поетике и религиозних мотива, преко урбаних симбола и егзистенцијалне тематике, до језичко-стилских поступака и преводилачких интерпретација. Радови показују сложеност и амбивалентност Тадићевог пјесничког израза, у коме се сусрећу традиција и новина, реалност и мит, свјетлост и мрак, као и присуство дубоких филозофских и религиозних дилема. Истражује се његова способност да кроз разне жанровске облике и језичке трансформације изгради поетички свијет који његује и егзистенцијалну дубину и реторичку снагу. Такође, зборник указује на важност рецепције и утицаја различитих културних и језичких кругова, посебно кроз анализу превода Чарлса Симића и поетичких сродности са савременим америчким пјесником Џејмсом Тејтом, као и на дубоке генолошке везе с другим српским пјесницима. Овај зборник радова представља значајан допринос проучавању поезије Новице Тадића, пружајући богат увид у његов пјеснички свијет и омогућавајући нова тумачења и вредновања једног од најзначајнијих гласова српске поезије друге половине двадесетог вијека и почетка новог миленијума.

Мср Тања П. КАЛАЈЧИЋ

Истраживач-сарадник

Институт за књижевност и уметност, Београд

Одељење Поетика модерне и савремене српске књижевности

tanjakojic2017@gmail.com